

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
 родитеља и име
 Датум и место рођења

Александра Светислав Богдановић
 15.12.1988. Лесковац, Република Србија

Основне студије

Универзитет
 Факултет
 Студијски програм
 Звање
 Година уписа
 Година завршетка
 Просечна оцена

Универзитет у Нишу
 Филозофски факултет
 Психологија
 Дипломирани психолог
 2007.
 2011.
 9.59

Мајстер студије, магистарске студије

Универзитет
 Факултет
 Студијски програм
 Звање
 Година уписа
 Година завршетка
 Просечна оцена
 Научна област
 Наслов завршног рада

Универзитет у Нишу
 Филозофски факултет
 Психологија
 Дипломирани психолог-мајстер
 2011.
 2013.
 9.22
 Психологија
 Емпатија, анксиозност и самопоштовање браће/сестара ментално недовољно развијених особа

Докторске студије

Универзитет
 Факултет
 Студијски програм
 Година уписа
 Остварен број ЕСПБ бодова
 Просечна оцена

Универзитет у Нишу
 Филозофски факултет
 Психологија
 2013.
 140
 9,83

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске
 дисертације
 Име и презиме ментора,
 звање
 Број и датум добијања
 сагласности за тему
 докторске дисертације

“Траума и ментално здравље младих: медијаторска улога афективне везаности,
 ментализације и дисоцијације”
 Др Татјана Стефановић Станојевић, редовни професор
 8/18-01-006/18-036, 10. 7. 2018.

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна
 Број поглавља
 Број слика (шема, графикона)
 Број табела
 Број прилога

179
 39
 21
 44
 2

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Bogdanović, A. i Spasić Šnele, M. (2018). Postoji li razlika u procjeni kvalitete života između roditelja djece s teškoćama u razvoju i roditelja djece bez teškoća u razvoju: metaanaliza. <i>Ljetopis socijalnog rada</i>, 25 (2), 249-271. https://doi.org/10.3935/ljsr.v25i2.153</p> <p>Ово метааналитичко истраживање интегрише налазе добијене у релевантним појединачним истраживањима која су се бавила испитивањем разлика у субјективној процени квалитета живота између родитеља деце са тешкоћама у развоју и родитеља деце без тешкоћа у развоју, односно опште популације. Резултати су показали да постоји статистички значајна разлика у погледу субјективне процене квалитета живота, при чему је лошији квалитет живота родитеља деце с тешкоћама у развоју.</p>	M23
2	<p>Stefanović Stanojević, T., Tošić Radev, M. i Bogdanović, A. (2020). From preoccupied attachment to depression: serial mediation model effects on a sample of women. <i>Ljetopis socijalnog rada</i>, 27 (3), 523-542. https://doi.org/10.3935/ljsr.v27i1.334</p> <p>У овом истраживању испитиван је вишеструки серијски медијациони модел у којем преокупирајући стил везивања има ефекат на симптоме депресије код испитаница (N=791), посредством способности ментализације, социјалне анксиозности и склоности за руминацију. Резултати указују да преокупирани стил везивања има учинак на депресију јер води до смањења способности ментализације, што повећава социјалну анксиозност, те затим води до повећане руминације и напослетку до депресије.</p>	M23
3	<p>Стојиљковић, А. (2017). Траума у детињству. <i>Годишњак за психологију</i>, 12 (14), 99-116. ISSN 1451-1967, COBISS.SR-ID 108659468, UDK 616.89-053.2; 159.922.7</p> <p>Аутор у овом прегледном раду приказује како психофизичке могућности и специфичан доживљај света и себе у свету одређују да се деца са траумом суочавају другачије од одраслих. Овај специфични доживљај сагледан је у односу на узраст, кроз развојне стадијуме, уз осврт на различите врсте трауматских догађаја у детињству и дискутован као веома важан елемент при дијагностици развојног трауматског поремећаја. Посебна пажња посвећена је третману траума код деце. Приказана је психодинамска имагинативна терапија трауме за децу, заснована на теоријским основама теорија објеката и его психологије, као облик терапије који се прилагођава нивоу развоја детета и уважава ресурсе које оно има.</p>	M53
4	<p>Radev, M. T., Bogdanović, A. & Anđelković, V. (2020). What determines the quality of marriage? Empirical validation of the theoretical model. <i>Facta Universitatis, Series: Philosophy, Sociology, Psychology and History</i>, 18 (3), 149-161. https://doi.org/10.22190/FUPSPH1903149T</p> <p>У овом истраживању емпиријски је провераван модел по коме се одреднице квалитета брака групишу око личних карактеристика брачних партнера, карактеристика самог брака, интерперсоналних односа у браку и брачног окружења, користећи одабране индикаторе из сваког од ових теоријски утемељених домена на узорку испитаника са територије јужне Србије (N=199) који су у тренутку испитивања били у браку. Добијени резултати показују да су параметри фитовања за постављени модел одлични, указујући да неуротицизам, дужина трајања брака, сумња у партнерову верност и незадовољство поделом кућних послова остварују негативан ефекат на квалитет брака.</p>	M51
5	<p>Bogdanović, A. (2022). Traumatic experiences as the predictor of maladaptive outcomes among children in foster care. <i>Facta Universitatis, Series: Philosophy, Sociology, Psychology and History</i>, 21 (1). In press. ISSN 1820-8509</p> <p>Ово истраживање најпре испитује природу и ниво изражености рано доживљених трауматских искустава и актуелних маладаптивних исхода (интернализованих и екстернализованих тешкоћа и дисоцијације) код адолесцената на хранитељству, а потом статистичку моћ рано доживљене трауме да ове исходе предвиди. На узорку који се састоји од 121 испитаника, корисника система заштите за децу и младе без адекватног родитељског старања, у привременом породичном смештају на територији Србије, узраста између 11 и 18 година показало се да рано доживљена трауматска искуства статистички значајно предвиђају све испитиване маладаптивне исходе, објашњавајући приближно по 20% варијансе интернализованих, екстернализованих тешкоћа и дисоцијације.</p>	M51
6	<p>Stefanović Stanojević, T. Tošić Radev M. Bogdanović, A. (2018). <i>Страх је најгоре место. Студија о раној трауми из угла теорије афективне везаности</i>. Београд: Центар за примењену психологију.</p> <p>У овој монографији повезују се теоријски концепти афективне везаности и ране трауматизације, уз фокус на специфичности развоја дезорганизованог обрасца афективне везаности, повезаног са већом вулнерабилношћу за настанке различитих тешкоћа... Писана је научним стилем уз бројне примере из психотерапијског рада. Монографија нуди преглед техника за процену дезорганизованог обрасца и трауме те са њима повезаних феномена – дисоцијације и ментализације. Имајући у виду, још увек, прилично оскудну понуду у нашој средини у погледу адекватних инструмената за процену развоја деце, овај истраживачки напор ауторки монографији даје посебну вредност.</p>	M41
7	<p>Stojilković, A. & Tošić Radev, M. (2017). Attachment among juvenile delinquents. <i>Educational Alternatives</i>, 15, 137-145. (M53) https://www.scientific-publications.net/en/article/1001570/</p>	M53

У овом истраживању аутори испитују однос између деликвенције и афективне везаности. Узорак садржи 60 мушких адолесцената, узраста 14-19 година, од којих је половина са изреченим мерама од стране већа образовних или законских институција. Издвојене су две дискриминативне функције. Прва разликује испитанике са историјом кршења кодекса понашања у школи, на основу ниске ментализације, регулације беса и коришћења сигурне базе. Друга функција разликује деликвенте на издржавању корективне мере у Заводу за васпитање, а засићена је димензијама неразрешена траума и негативан модел себе и других.

НАПОМЕНА: уколико је кандидат објавио више од 3 рада, додати нове редове у овај део документа

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

Претходни приказ само дела радова из научне продукције кандидата указује на испуњеност услова за оцену и одбрану докторске дисертације предвиђених Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Кандидаткиња нас уводи у дисертацију описујући сагледавање значаја трауме у детињству кроз историју науке и психологије. Затим дефинише трауму и прецизно класификује природу искустава која доводе до трауме. У уводном поглављу посебно бих нагласила навођење свих фаза одбрамбене каскаде као први у низу доприноса ове дисертације.

Друга целина посвећена је сложеној трауми и менталном здрављу деце и младих, а у трећој ауторка сажето и информативно описује афективну везаност и поремећаје у везивању, као један од теоријски важних елемената дисертације. И сасвим логично из теорије везаности, Александра се фокусира на значај ментализације, односно могућности да спојимо разумевање феномена са емоцијама које то прате. Типична за Александрин истраживачки узорак је управо инхибиција капацитета за ментализацију и томе је посвећено следеће поглавље. Феномен дисоцијације део је фрагментације детета са траумом. О дисоцијацији Александра пише надахнуто, цитирајући и описе који помажу да феномен сагледамо терапијски, а не само теоријски. Посебно посвећује пажњу и неуробиолошким механизмима дисоцијативних одбрана. Будући да се у дезорганизованом обрасцу афективне везаности сусрећу дисоцијација и инхибиција капацитета за ментализацију, кандидаткиња теоријски део логично завршава описујући могући однос наведених варијабли: дезорганизовани образац, ментализација и дисоцијација у светлу трауме.

У методолошком делу кандидаткиња прецизно дефинише предмет истраживања као емпиријску проверу модела путање од ране трауматизације до интернализујућих, екстернализујућих и социјалних проблема менталног здравља, преко дезорганизације у стилу везаности и менталних процеса ментализације и дисоцијације као серијских медијатора. Након предмета, следе теоријски и практични значај истраживања, као и навођење свих елемената значајних за спровођење истраживања, почев од циљева, преко варијабли, инструмената за процену до описа узорка до начина прикупљања и обраде података. Следе целине које се односе на резултате и дискусију резултата, а о чему ће бити више рећи у наредном делу.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

Поред основног циља истраживања (описаног у предмету истраживања) специфични циљеви истраживања били су:

1. Утврдити да ли постоји повезаност ране трауматизације у породици, дезорганизованог стила афективне везаности, степена изражености ментализације и дисоцијативних искустава, са једне стране и интернализованих, екстернализованих и проблема у релацијама, са друге, код адолесцената обухваћених системом заштите за децу и младе без адекватног родитељског старања.
2. Испитати да ли су дезорганизовани стил афективне везаности, ментализација и дисоцијација значајни предиктори интернализованих, екстернализованих и проблема у друштвеним релацијама код младих са искуством ране трауматизације у породици.
3. Испитати претпостављени модел путање по коме су трауматска искуства у раном детињству, преко дезорганизованог стила афективне везаности и ментализације и дисоцијације као серијских медијатора у релацији са интернализованим (анксиозност/депресивност, повлачење/депресивност, соматске жалбе), екстернализованим (кршење социјалних норми и агресивно понашање) и проблема у друштвеним релацијама код младих са искуством ране трауматизације у породици.
4. На темељу резултата емпиријске провере претпостављеног модела, уколико је потребно, ревидирати и емпиријски проверити алтернативне моделе структуре односа ране трауматизације у породици и интернализованих, екстернализованих и проблема у друштвеним релацијама.
5. Испитати разлике у степену изражености трауме, стила афективне везаности, ментализације, дисоцијације и проблема менталног здравља код у односу на контролне варијабле истраживања (пол, школски успех, дужина трајања смештаја).

Кандидаткиња је остварила постављене циљева из пријаве докторске дисертације, али је отишла и корак даље те изузев медијаторског проверила и модераторски ефекат варијабли истраживања на темељу брижљиво изведене рационале за такав поступак.

Резимирајући тако добијене резултате, чини се да је природа односа између трауме и проблема менталног здравља јаснија. Пре свега, утврђене су одвојене путање за различите исходе менталног здравља. Другачији сет околности условљава појаву проблема менталног здравља који су усмерени ка унутрашњем или спољашњем свету или се испољавају у релацијама. Тачније, утврђено је да афективна везаност условљава ефекат трауме на интернализоване, а оштећена ментализација у форми несигурности у ментална стања на екстернализоване тешкоће и проблеме у релацијама.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Најзначајним доприносима сматрамо следеће: 1. Однос између трауме и свих испитиваних проблема менталног здравља посредован је дисоцијацијом. 2. Сигурност је идентификована као важан фактор за ублажавање ефеката трауме на развој интернализоване психопатологије. 3. Оптимално развијен капацитет за ментализацију и Претерана сигурност у ментална стања ублажавају ефекте трауме на испољавање антисоцијалних, екстернализованих реакција и 4. Претерана сигурност у ментална стања, иако вид ментализационог оштећења, ублажава ефекат трауме на развој проблема у друштвеним односима. Ови налази представљају изузетан теориски допринос јер продубљују разумевање деловања рано доживљене трауме, идентификујући значајне медијаторе и модераторе овог односа, али и указују на могуће правце интервенисања. Рекло би се отварају читаво ново поље у домену интервенција на тај начин што указују на потребу специфичне тријаже и дистинктивног третмана, у зависности од изражености симптома дисоцијације и испољене симптоматологије код младих.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Истраживање је у целости реализовано на самосталан и оригиналан начин, обухвата изузетно значајно научно поље недовољно истражено у области психологије, те као такво представља важан допринос савременој науци. Посебно значајно је поменути уочене и оригиналне практичне импликације чиме се остварује додатни допринос у терапијској и саветодавној пракси.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

На основу укупне оцене дисертације која у потпуности задовољава предвиђене стандарде. Комисија предлаже да се докторска дисертација кандидаткиње Александре Богдановић, под насловом: *Траума и ментално здравље младих: медијаторска улога афективне везаности, ментализације и дисоцијације*, **прихвати, а кандидаткињи одобри јавна одбрана.**

КОМИСИЈА

Број одлуке НСВ о именовању Комисије

8/18-01-003/22-028

Датум именовања Комисије

12. 4. 2022.

Р. бр.

Име и презиме, звање

Потпис

1.	Др Весна Гаврилов Јерковић, редовни професор Психологија <small>(Научна област)</small>	Филозофски факултет у Новом Саду <small>(Установе у којој је запослена)</small>	председник
2.	Др Татјана Стефановић Станојевић, редовни професор Психологија <small>(Научна област)</small>	Филозофски факултет у Нишу <small>(Установе у којој је запослена)</small>	ментор, члан
3.	Др Милица Митровић, доцент Психологија <small>(Научна област)</small>	Филозофски факултет у Нишу <small>(Установе у којој је запослена)</small>	члан
4.	Др Софија Георгиевска, ванредни професор Психологија <small>(Научна област)</small>	Филозофски факултет у Скопљу <small>(Установе у којој је запослена)</small>	члан

Датум и место:

.....